

Ústř. knihovna fil. fak., Brno

~~12589~~
~~VYRAZENO~~

DICE

ELEVIZE

Miloš Řehák

Skladba programu u nás a jinde

II.

47

ŘADA 1

STUDIJNÍ ODBOR ČS. TELEVIZE
Ediční oddělení

Miloš Řehák

Skladba programu u nás a jinde

(květen 1970 - listopad 1971)

II.

Praha 1972

ČÁST DRUHÁ

PRVNÍ A DRUHÝ PROGRAM ČESKOSLOVENSKÉ TELEVIZE
VE SROVNÁNÍ S NDR, POLSKEM, NSR A ANGLICKOU BBC

VYRAZENO

12/89/2

ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA
FILOSOFICKÉ FAKULTY
UNIVERSITY J. E. PURKYNĚ
BRNO

19453-72

10,

8. PEVNOST A PŘEHLEDNOST PROGRAMOVÉ SKLADBY

V době, kdy milióny lidí stráví před televizorem denně několik hodin, kdy televizní společnosti vysílají na jediném programu až sto hodin týdně a kdy se situace stává ještě dále složitější rostoucí možností výběru z nabídky ne jediného programového kanálu, ale dvou, tří, pěti, ba někde i dvanácti simultánních nabídek, nabývá stále více na důležitosti pevný řád. Časy, kdy bylo možno zařazovat jakési potpourri, sled pořadů ve skladbě řízené jen technickými možnostmi, chabou zásobou látek a zvládnutelných příležitostí, se snahou nejvýše dát jakousi celkovou "tvář" dni, večeru, jsou ty tam. Brzy se v televizích celého světa začala rodit na rýsovacích prknech plánovačů programová schémata. Každý den v týdnu, každá denní doba je postupně stále přísněji vyznačována určitým druhu programu. Roste snaha vyrábět - aspoň v určitých programových sférách, zejména pak dramatické - stále více dopředu zásobu na míru střižených pořadů (tj. standardní délky) určitého typu, které by bez obtíží zaplnovaly týden co, týden, hodinu co hodinu škatulky programových schémat. Je to nutnost pro televizní podnikání, které by se asi rázem zhroutilo nad neřešitelností úkolů, kdyby mělo dnešní programy při jejich početnosti, složitosti a nákladnosti realizovat starými cestami. Je to ale také potřebné pro diváka samotného; i on se musí v té zmeti stovek nabízených pořadů vyznat, aniž by předem dlouze studoval v novinách či programových týdenících jako v jízdním řádu před nějakou složitou cestou.

Vývoj probíhá naznačeným směrem rychle. K usnadnění tohoto procesu vysílací společnosti přivádějí k nebyvalému

rozkvětu ze starších médií převzatý seriál a jiné cyklické formy, stále větší měrou přecházejí od vysílání živého k záznamu. V současné době je vývoj směrem k maximálnímu dodržování co nejužkostlivěji vypočteného a co nejvíce dodržovaného vysílacího schématu v různých zemích na nestejném stupni. Je jinde dosud nemyslitelný případ z USA, kde již v padesátých letech byl (živě vysílaný) projev presidentův "ustřižen" před koncem strojem naprogramovaným na přesné dodržování vysílacího a propojovacího plánu, když čas vymezený na projev uplynul. Podle některých zpráv se však zdá, že podobné řídicí stroje se rozšíří i v evropských televizích (snad brzy již v NSR). Ať se nám zdají omezení tvůrčí, plynoucí z rostoucí automatizace a uniformity skladby programu sebe více hodna politování, jiné cesty pro televizi asi není. Půjde spíše o to, aby nevzniklo samozřejmé rovnítko mezi schématem a schematicem, mezi uniformními formáty a uniformní šedí obsahovou. A aby zůstaly zachovány alespoň určité enklávy sdělení a tvorby, vynaté ze stále neúprosnějších zákonů průmyslového podnikání televize. Zatím lze všeobecně říci, že zatímco pořady vyrobené (a napsané) přímo pro televizi v zemích s rozvinutým a zkušenostmi bohatým televizním podnikáním se téměř bez výjimky podrobují simplifikujícím požadavkům programového schématu, jsou sféry, které se tomuto diklátu vzpírají již svou podstatou (divadelní hry, sportovní a jiné přímé přenosy) nebo jež ta která televize na toto Prokrustovo lože nevměstnává - např. BBC původní televizní hry.

Zdá se však, že hlavní rozdíly ze zmíněného hlediska mezi jednotlivými televizemi nepřamení ani tak z odchýlného pojetí, z programové politiky, jako z nestejného stupně vývoje.

8.1. Podklady pro rozbor

Podklady použité pro zkoumání pevnosti a přehlednosti programové skladby nejsou tytéž jako u dosavadních částí této studie. Zahrnují sice tytéž vysílací instituce, na rozdíl od předešlých, však připojují u televizí ze socialistických zemí i jejich druhý program. Tím se počet zkoumaných programových sítí rozšiřuje na deset :

ČST 1	ARD
ČST 2	ZDF
DFP 1	BBC-1
DFP 2	BBC-2
PTV 1	
PTV 2	

S ohledem na pozdější zahájení vysílání na druhém programu u nás, v NDR a v Polsku byla zvolena i jiná, pozdější období zpracování. Zatímco jsme dosud vycházeli ze základny celého roku 1968, jde nyní o časové úseky značně kratší, shodné sice svou délkou (vesměs pět týdnů), nikoli však kalendářově. Konkrétně jde o období :

ČST 1 a ČST 2 :	16.11.1970 až 20.12.1970
PTV 1 a PTV 2 :	26. 4.1971 až 30. 5.1971
DFP 1 a DFP 2 :	9.11.1970 až 13.12.1970
ARD a ZDF :	14.11.1970 až 18.12.1970
BBC-1 a BBC-2 :	14.11.1970 až 18.12.1970

Období byla vybrána tak, aby zahrnovala vývojovou fázi; kdy druhé programy již běží naplno. V podstatě jsou si časově velmi blízká (listopad - prosinec 1970), až na televizi polskou, kde bylo zahájení druhého programu pozdější.

Pět týdnů bylo určeno za délku zkoumaného období jako minimum, do kterého se vejdou všechny cyklické pořady s periodicitou denní, týdenní a měsíční (periodicita delší je

velmi řídkým jevem a v mysli diváka je sotva zaregistrována jako něco pravidelného).

Na druhé straně toto zkoumání zahrnuje všechny vysílané pořady, tj. ty, které dosevodní rozbor vylučoval (dopolední vysílání, pořady dětské, programová hlášení, reklamní relace anoncované v programových věstnicích). Jen regionální pořady (tj. takové, při nichž jednotlivé stanice vysílají nestejný program) zůstávají nadále vyloučeny z očividných důvodů nemožnosti společného zpracování.

Celkově takto bylo podchyceno, ačkoli jde o dobu mnohem kratší než v dosavadním zkoumání, přes pět tisíc pořadů :

ČST 1	591
2	105
PTV 1	721
2	319
DFP 1	810
2	258
ARD	633
ZDF	674
BBC-1	744
BBC-2	335
celkem	5190

8.2. Srovnání celkového počtu vysílaných pořadů

Naše další zkoumání budou vycházet z této kvantitativní základny, přičemž srovnávání navzájem bude probíhat s ohledem na daleko větší názornost - na bázi procentuální. Přesto, či právě proto, věnujme napřed aspoň krátce pozornost datům vyjádřeným v absolutních cifrách.

Převědeme-li právě uvedená čísla na týdenní základnu, vidíme, že v průměru se nabídlo divákům :

země	1. program	2. program	celkem
Československo	118	21	139
Polsko	141	64	205
NDR	162	52	214
NSR	127	133	260
Velká Británie - BBC	149	67	216

Je dosti zarážející, že jiné země uvedou na obrazovkách dvou programů o 1,5 - 2krát více pořadů než my - a to ještě nemluvíme o celkové nabídce, kdy by v NSR přistoupil program třetí, rovněž tak v Anglii BBC-3 a především ITV, čímž by se celkový počet anglických pořadů zhruba zdvojnásobil.

I když však zůstaneme při vymezení našeho zkoumání, bi-je do očí rozdíl v rozsahu druhého programu, na kterém se uvedlo v NDR třikrát, v Polsku a na BBC-2 čtyřikrát, v NSR osmkrát více než u nás !

8.3. Srovnání podle vysílací doby

Byť na právě konstatované značné rozdíly má vliv i různost průměrné délky pořadů, hlavní úlohu hraje sama nestejná plocha vysílacího času. Podívejme se jak u srovnávaných programů vypadá (hodně zjednodušeně pro snadný přehled) :

ČST 1 :

všední dny 9 až 12 (kromě pondělka), pak začátek mezi 14,30 až 16,50, konec před 23 hod.
 soboty 9 až 23,30
 neděle 9 až 13, 14 až 22,30

ČST 2 :

všední dny jen úterky a čtvrtky, od 19 do 22 až 22,30
 soboty nevysílá
 neděle od 19 do 22,30 až 23

PTV 1 :

všední dny od 8 do 12 resp. od 9 do 13 (kromě pondělka), potom od 14,30 až 15,30 do 22,30 až 23,30
 soboty 8 až 24
 neděle 8 až 23

PTV 2 :

všední dny od 17,30 až 18 do 21,30 až 23,30 (v pondělí nevysílá)
 soboty 17,30 až 23
 neděle 16 až 23

DFP 1 :

všední dny od 8 až 9 do 12 až 13, potom od 15 až 15,30 do 22,30 až 23,30
 soboty 9 až 23,30
 neděle 8 až 22,30

DFF 2 :

všední dny 18,45 až 22,30
 soboty dtto
 neděle dtto

ARD

všední dny 10 až 13,30 společný program s ZDF
 16,30 až 18 vlastní program pro všechny stanice
 18 až 20 regionální program
 20 až 23,30, resp. 0,30 vlastní program pro všechny stanice

soboty 10 až 13,30 společně s ZDF
 14,30 až 18,30 vlastní společný program
 18,30 až 20 regionální program
 20 až 23,30 vlastní společný program

neděle 10,30 až 23,30 vlastní společný program pro všechny stanice

ZDF :

všední dny 10 až 13,30 společně s ARD
 17,30 až 23,30 (pátek 16,30 až 0,30) vlastní program

soboty 10 až 13,30 společně s ARD
 13,45 až 0,30 vlastní program

neděle 10,30 až 23,30 vlastní program

BBC-1 :

všední dny od 9 až 10 do 23,30 až 24
 soboty 9,30 až 24
 neděle 9 až 23,30

BBC-2 :

všední dny od 11 do 11,20, pak od 19 do 23,30
 soboty od 15 do 17 (sport); pak od 19 do 01 hod.
 neděle od 19 do 24.

V rozsahu vysílacího času se tedy jeví velké rozdíly. Denně se průměrně vysílalo - velmi zhruba počítáno - v jednotlivých programech :

BBC :	1.pr. 14 1/4 hod.	2.pr. 5 1/4 hod.	celkem 19 1/2 h.
DFF :	" 13	" 4	" 17 "
PTV :	" 12 1/2	" 4 1/2	" 17 "
ARD :	vlastní pr. 8 hod.	společný 3 hod.	
ZDF :	" 7 1/2	3	
celkem	ARD + ZDF		" 18 1/2 "
ČST :	1.pr. 12 hod.	2.pr. 1 hod.	" 13 "

Rozdíl u rozsahu vysílání na prvním programu není tedy u jednotlivých společností příliš velký - v podstatě všechny dosahují časový záběr, který by nebylo účelné vzhledem k běžnému režimu dne většiny lidí dále rozšiřovat. Pokud zde jedna společnost rozsahem vysílání předčí jinou, je tomu tak především proto, že vysílací plocha ve všední den se téměř vyrovnává se dny pracovního volna :

u BBC-1 všední den	prům. 14 hod.	sobota 14 1/2	neděle 14 1/2
u DFF	12	14 1/2	14 1/2

naproti tomu :

u PTV 1	11	16	15
u ČST 1	11	14 1/2	12 1/2

Určité rozdíly se jeví v obsazování časů dopoledních, aniž by to však výrazně ovlivnilo celkový rozsah. Přestávka kolem poledne, zvláště ve všední dny, je obvyklá nejen u nás, mívá však menší rozsah a údaje u BBC-1 naznačují, že

vývoj asi postupně povede k jejich odstraňování alespoň na prvním programu; či chceme-li "programu úplném".

Naproti tomu programy druhé, povahy spíše komplementární (jsou-li oba v rukou stejné instituce), si asi ještě dlouho zachovají rozsah menší, soustředěný na dobu především divácky nejpřítežlivější. Rozdíly v průměrném rozsahu druhého programu, mluvící při tomto srovnávání v neprospěch naší televize až v poměru 1 : 5 ukazují, jak mnoho máme co dohánět.

A nyní, po tomto stručném orientačním pohledu kvantitativním se již zaměříme na hlediska, která nám leží na mysli především.

8.4. Periodické a jednorázové pořady

Slovem "periodické" budeme stručně nadále označovat ty pořady, které televize uvádí jako části nějakého většího celku. Je zde možná celá řada nuancí. Nejrigoróznějším typem periodického pořady jsou části programu, které nesou všechny tyto společné rysy :

- společný název
- společná tematika a způsob zpracování
- jednotlivé části mají shodnou dobu uvedení i délku.

Typickým příkladem je v oblasti dramatické "pravý" seriál, u zpravodajství například naše Televizní noviny, Branky-vteřiny, u publicistiky a dokumentaristiky cyklické pořady typu Encyklopedie moře nebo Každý měsíc jeden, v pestré zábevě Mates, u sportovních přenosů sobotní Grandstand na BBC-1 atp. Zatímco určení takových typických případů je dosti snadné, nebývá lehké určit hranici směrem druhým - kde jde ještě o pořad periodický či již jednorázový. Ukázkou takového hraničícího případu je u nás volný cyklus detektivek

Svědék nebo Zveme vás do divadla; jde sice o pořady spojené společnou hlavičkou a typem či žánrem, periodicita je však velmi volná, buď příliš dlouhá, aby mohla být divákem vnímána, nebo dokonce kolísavá, nepevná i z hlediska tvůrců programové skladby. V našem případě bylo pochopitelně zvláště těžké zařazování v takových mezních případech u cizích televizí, jejichž programový obsah z vlastní zkušenosti neznáme; vodítkem zde vždy byla úvaha, jak asi může pořad vnímat divák příslušné země, zda ještě vnímá periodicitu do té míry, že předem v určitou dobu očekává určitý pořad, jehož označení či aspoň charakter si pamatuje do té míry, aby podle něj řídil své chování jako konzument.

"Jednorázové" pořady naproti tomu jsou ty, které se objevují v programovém kaleidoskopu zcela svétojně, nemají nic společného s předcházejícími ani následujícími (nebo - viz dříve - tak málo, že to divák nevnímá). V prvních fázích televizního vysílání naprosto převažovaly, postupně jsou vytlačovány pořady periodickými; dokonce již do té míry, že např. BBC takovéto jednorázové případy označuje v programových anoncích jako "specials", zatímco téměř všechny ostatní pořady mají kromě vlastního názvu jednotlivého konkrétního pořadu nadřazenu hlavičku společnou pro větší celek.

Poměr mezi periodickými a jednorázovými pořady je tedy nejdůležitějším ukazatelem při zkoumání stupně, kterého jednotlivé televize směrem popsaného vývoje dosáhly :

program	podíl (v procentech pořadů) periodických jednorázových	
ČST 1	81	19
2	86	14
PTV 1	83	17
2	79	21
DFP 1	83	17
2	85	15
ARD	80	20
ZDF	85	15
BBC-1	96	4
2	95	5
průměr	85	15

Jak se dalo očekávat, BBC se zde opět podstatně odlišuje od ostatních televizí. I jinde je však podíl periodických pořadů naprosto převažující, přičemž se jednotlivé tyto televize navzájem příliš neliší. Dá se asi očekávat, že postupem nepřilíš dlouhého času se počet jednorázových pořadů bude tak snižovat, že se všude stanou nějakou událostí z reálného života odůvodněnou výjimkou, "specials", jejichž podíl na programu bude kolem pěti procent.

V době přípravy zavedení druhého programu u nás jsme většinou mezi své úvahy zahrnovali i přesvědčení, že existence druhého programu nezbytně vede k maximální periodizaci pořadů, aby se divák ve zvýšené nabídce lépe orientoval, a aby bylo usnadněno vytváření takových paralelních vysílacích schémat, jež by umožňovala časovou koordinaci dvou programů. To je jistě pravda, nezdá se však, že by obvyklým důsledkem bylo, že druhé programy nabývají charakteru vyhraněnější pe-

riodizovaného než programy první (což byla cesta u nás uvažovaná). Kdyby tomu tak bylo, museli bychom všeobecně konstatovat značně větší podíl periodických pořadů na všech druhých programech, ve skutečnosti to však nepozorujeme (5 % rozdílu mezi ARD a ZDF plyne především z toho, že ZDF uvádí obrovský počet dramatických seriálů). Zdá se tedy, že vývoj probíhá spíše růstem podílu periodických pořadů na obou programech zároveň, což je ostatně nejlogičtější. Periodizace a existence resp. rozsah vysílání na druhém programu, jsou pak dva samostatné jevy na cestě nezbytného vývoje, přičemž vždy jeden působí na druhý jako katalyzátor.

8.5. Podrobnější pohled na periodické pořady

Ponechme nyní stranou pořady jednorázové a věnujme svou pozornost podrobněji pořadům periodickým, jež se nesporně staly hlavním proudem v široké řece televizního programu. Přitom nás bude zajímat, jak se v jednotlivých televizích projevují charakteristické rysy periodicity, tj. společný titul, stejná délka jednotlivých částí (dílů) a shoda v době jejich zařazování na program.

Jestliže tato hlediska probereme dosti podrobně, stane se tak především proto, že se těmto stránkám televizní činnosti u nás dosud věnovalo málo pozornosti. Následující srovnání ukáže, že naše televize (spolu s polskou) zatím daleko méně než četné instituce jiné šla cestou, která na jedné straně přináší jasné výhody pro diváka (snáze se vyzná v desítkách a stovkách jednotlivých pořadů, jež jsou mu nabízeny, a to nejen z hlediska, kdy co běží, ale periodizace mu též usnadňuje na základě zhlédnutí jedné části většího celku představu, jaké budou zhruba další části) i pro pracovníky vytvářející z jednotlivých pořadů celkový program, zabezpečující konkrétní naplnění vysílacího schématu; nevýhodou na

druhé straně jsou pochopitelně omezení tvůrčí (diktát jednotlivých délek u značné části vyráběných pořadů, někdy i násilná snaha vytvořit periodikum z jednotlivých námětů dohromady souvisejících jen velmi volně).

Názory na to, zda převažují výhody či nevýhody rigoróznější formatizace budou jistě různé, podle profese i mentality jedince. Jestliže v dalším volí autor formulace, které se přiklánějí spíše ke zpřísnění řádu i za cenu pout nasazovaných tím tvůrcům, děje se tak přesto, že si je plně vědom nevýhod. "Továrna na program", běžící jako dobře naolejovaná, ale přece jen trochu nelidská mašinerie, je představa sotva lákavá. Jenže i u nás roste počet vysílaných pořadů, máme druhý a za čas budeme mít i třetí program, provoz se stává stále složitějším a vynucuje si své. Naší snahou by mělo být pamatovat více na tyto stránky, důsledněji je řešit a přitom dbát, aby médium televize u nás neztrácelo svou lidskou dimenzi a koneckonců také určitý moment překvapení, výjimečnosti, který právě u dokonalé "továrny na program" snadno mizí. Pomůckou při úvahách na toto téma snad mohou být dále uvedené srovnávací údaje.

8.5.1. Společný titul

Pro pracovníky směřující k vysokému stupni periodizace je pochopitelně nejnázřejší dát více pořadům společnou hlavičku; při trošce násilí by to vlastně bylo možné beze zbytku i u těch "specials". Proto nás nepřekvapí, že společný titul necházíme u naprosté většiny periodik :

ČST 1	83 %
2	78
PTV 1	84
2	90

DFP 1	83 %
2	83
ARD	75
ZDF	84
BBC-1	97
2	84
průměr	84

ČST 1 se tedy z tohoto hlediska pohybuje na průměru srovnávaných společností. Ten přesahuje podstatně (blíží se úplnosti) BBC-1, PTV 2 (jak však dále uvidíme u PTV tento znak periodizace je neúměrně vysoký ve srovnání s koordinací začátků a délek, takže jde spíše o jakousi "pseudoperiodizaci"), pod průměrem pak zůstává zvláště ARD spolu s ČST 2.

Zde je na místě otázka, co je to vlastně za pořady, které tvoří zbytek: tedy ty, jež jsme zařadili mezi periodické, ačkoli nenesou společnou hlavičku? Tak byly klasifikovány případy, kdy s určitou jasnou periodicitou televizní společnost zařazuje pořady nesoucí nějaký pro diváka jasný společný znak, aniž by pro ně vytvořila hlavičku. Příklad z naší kuchyně: středeční inscenace dramatických pořadů z Prahy, pondělní mimopražské. Půjde-li i jinde vývoj směrem nazznačeným současným stavem v BBC, budou i tyto části programu postupně dostávat nějakou hlavičku (v BBC je to např. "Wednesday Play" = "středeční hra", "Play of the Month" = "hra měsíce", "Thirty-Minutes Theatre" = "třicetiminutová hra", zde na rozdíl od předchozích periodická nejen dnem v týdnu, denní dobou a titulem, ale i skutečně vždy půlhodinovou délkou).

8.5.2. Shoda v začátcích

Podstatně těžší je již zajistit, aby periodické pořady začínaly vždy ve stejnou dobu, a to nejen pokud jde o den v týdnu (týdenní periodicitu je - s výjimkou pravidelného zpravodajství - jevem nejčastějším), ale i hodinu a dokonce minutu. Zdar takové koordinace je v jednotlivých televizích dosud velmi odlišný :

program	shoda v začátku periodického pořadu (%)			
	naprostá	+/- 5 min.	+/- 10 min.	více
ČST 1	26	10	5	59
2	17	20	8	55
PTV 1	19	1	1	79
2	21	3	6	70
DFF 1	62	4	7	27
2	71	0	10	9
ARD	67	9	4	20
ZDF	73	3	4	20
BBC-1	76	8	3	13
2	48	13	17	22
průměr	49	6	7	38

Naše a polská televize tedy dosahují shody začátků daleko méně často, než odpovídá průměru srovnávaných televizí. Když přihlédneme ke všem číslům obsaženým v předchozí tabulce, dostaneme tento obraz :

přísná regulace shody začátků	BBC-1
merkantní znaky "továrny na program"	
jen o něco menší regulace	ZDF
	DFF 2
	ARD
zhruba průměrná regulace	DFF 1
	BBC-2
nízká regulace	ČST 1
	ČST 2
	PTV 2
	PTV 1

Za zdůraznění stojí, že DFF se svou regulací zvláště na druhém programu vyrovnává s televizemi v NSR a Anglii, ačkoli oproti nim vysílá daleko méně seriálů, jež svou uniformní délkou jednotlivých epizod podstatně ulehčují periodizaci.

U ČST je nápadný vysoký počet případů, kdy se u periodických pořadů rozcházejí začátky mezi jednotlivými částmi o pět minut. Takový rozdíl ovšem neznamená sám o sobě nic zlého - jak vidíme, je jich značně i u BBC; neblaze se tyto rozdíly mohou projevit až při koordinaci dvou programů, o čemž bude řeč později. Podobné úvahy v zásadě platí i pro rozdíly desetiminutové, jež ovšem již divák může vnímat silněji, zvláště u pokračování periodického pořadu, na něž se zájmem čeká.

8.5.3. Shoda v délkách

Zdálo by se, že nejtěžší ze všeho je dosáhnout, aby jednotlivé části periodických pořadů měly shodnou délku. Zatímco zajistit začátek ve stejnou dobu vyžaduje jen práci těch, kdo sestavují vysílací plány (konkrétní, již obsahující sku-

tečné tituly), znamená shoda v délce významný zásah do tvůrčí sféry i nároky na realizátory, na produkční štáb. Překvapí nás proto, že stejných délek je dosahováno daleko častěji než stejných začátků. Při našem srovnání vypadají průměry za všech deset programů takto :

shoda v titulu	84 %
shoda v začátku	49 %
shoda v délce	68 %

Po krátké úvaze si tuto zdánlivou nesrovnalost vysvětlíme : i když je pořadů nestejné délky menšina (v našem průměru asi třetina, u některých televizí dokonce asi jen desetina), mají na rozběhnutí se začátku pořadů daleko větší vliv, než odpovídá jejich počtu. Jediná odchylná délka totiž poznamená začátek nejen bezprostředně následujícího, ale většinou více pořadů. Vede často k jakési řetězové reakci, která ovlivní i časovou koordinaci celého zbytku dne (nejčastěji večera); možno dokonce říci, že právě existence pořadů převážně standardizovaných délek společně stěžuje vyrovnání vzniklé časové diskrepance v následujícím jednom či dvou pořadech. Pětiminutovou diferenci může společnost bez nelibosti i zhyčkaného diváka celkem snadno překlenout nějakou vycpávkou. Problémem však je, že pořady kolísavých délek se nejčastěji vyskytují v době největšího diváckého zájmu : filmy, živě snímané estrádní typy, přenosy z některých druhů sportu, divadelní hry a renomovanější hry televizní, přímé přenosy významných veřejných událostí - to vše se vymyká možnosti sestřihnouti do úhledných škatulek, a přitom jde právě o program divácky vděčný, který nutno uplatnit v hlavní vysílací době. A rozdíly, "nepořádky" z toho vznikající pro zbytek programu večera, znamenají často ne tři, pět, deset minut, ale daleko více. Tento bludný kruh programových koordinátorů je dobře mít na mysli při pohledu na výsledek našeho srovnání :

program	shoda v délce periodického pořadu (%) :			
	naprostá +/- 5 min.	+/- 10 až 30	více	
ČST 1	41	21	28	10
2	46	21	19	14
PTV 1	44	25	24	7
2	66	6	17	11
DFP 1	79	6	9	6
2	88	2	1	9
ARD	77	7	9	7
ZDF	81	5	10	4
BBC-1	79	10	5	6
2	80	11	6	3
průměr	68	11	13	8

I zde tedy vidíme na posledních dvou místech televizi naši i polskou; oproti regulaci shody začátků se však místa vyměnili a na posledním místě je tentokrát ČST. Na prvním místě z tohoto hlediska není, jak bychom po předchozích srovnáních očekávali, opět BBC, nýbrž televize NDR. Charakteristika podle údajů v předchozí tabulce je asi tato :

prísna regulace délek	DFP 1
	BBC-2
	ZDF
	BBC-1
	ARD
střední regulace	PTV 2
nízká regulace	PTV 1
	ČST 2
	ČST 1

Skutečnost, že DFF v regulaci délek i doby zařazování periodických pořadů dosahuje stejného stupně jako televize v NSR nebo v Anglii naznačuje péči, kterou v NDR těmto stránkám programové tvorby věnují, a zároveň i eliminuje možnou námitku, že takové "čáry" s pořady jsou věci bytostně spjatou se světem, kde existuje konkurenční boj o diváka a že tedy s námi nemají nic společného.

Než opustíme tuto stránku práce s programem, tj. regulaci začátků a délek (k praktickým důsledkům v nejzjevnější formě se vrátíme ještě v kapitole 9, věnované koordinaci dvou programů), věnujme ještě aspoň krátký pohled jiné stránce periodicity: kolik nacházíme v jednotlivých televizích pořadů objevujících se na obrezovce denně a kolik týdně.

8.5.5. Pořady vysílané denně

Když hledáme pořady, které by se opakovaly každodenně bez jediné výjimky, a vždy ve stejný čas začínaly i končily, najdeme takovýchto krystalicky čistých ukázek periodizace na všech deseti srovnávaných programech všehovšudy pět:

DFP 1 + 2 :	18,50 - 19,00	Sandmännchen (náš Večerníček)
	19,30 - 20,00	zpravodajství
DFP 2 :	18,45 - 18,50	programový přehled večera
ARD :	20,00 - 20,15	zpravodajství
ZDF :	19,37 - 19,40	počasí

Připočít by snad bylo možno u DFF 1 ještě ranní zpravodajství, vysílané denně od 9,30 do 10,05, jen v neděli s pětiminutovým předsunem, tj. 9,25 - 10,00.

Pětkrát týdně, v každý všední den, se objevuje osm relací:

ARD	16,40 - 16,45	zprávy
	18,00 - 18,05	zprávy
ZDF	17,45 - 17,50	zprávy
BBC-1	17,50 - 17,55	přehled počasí
	17,55 - 18,15	zprávy
	19,05 - 19,29	detektivní seriál
	19,29 - 19,30	zprávy
BBC-2	19,30 - 20,00	zprávy

Jak jsme čekali, objevují se v denně opakovaných relacích skoro výhradně pořady zpravodajské povahy. Po dosud zjištěném jsme mohli rovněž čekat, že zde budou slaběji než jiné televize zastoupeny ČST a PTV; i tak nás ale zarazí, že u těchto televizí nenajdeme žádný pořad s denní periodicitou a naprostou pravidelností začátků i délek. x)

Zvláštní kategorií tvoří pořady s denní či téměř stejnou periodicitou, které mají sice shodnou délku a obsah, doba jejich uvedení je však pohyblivá podle celkového programu, přičemž se řídí určitou zákonitostí. Nejtypičtějším případem je poslední zpravodajství, zařazované na samotný závěr vysílání. Tyto případy jsou četné, mají však různé varianty a statisticky jsme je nezpracovávali.

x) Kdo by zde chtěl protestovat s odkazem na I.TN, nechtě si připomene, že nezačínají vždy v 19,00 - viz vliv hokejové ligy i jiných sportovních přenosů, - nemluvě o tom, že zdaleka nemají stejnou délku.

8.5.6. Pořady vysílané týdně

Nejběžnější frekvencí periodických pořadů je týden. Takových pořadů najdeme všude velký počet; když se však omezíme na ty, které splňují nejpřísnější kritéria periodických pořadů (tj. vysílají se každý týden bez výjimky, vždy ve stejnou dobu začínají a končí), není jejich počet příliš velký a většina z nich má opět charakter zpravodajský :

DFE 1	65	(z toho zpravod. 33)
BBC-1	50	31
ZDF	38	21
DFE 2	26	12
ARD	17	10
PTV 1	13	2
ČST 1	9	3
PTV 2	6	2
ČST 2	1	1

Týdenní periodicitu, přesně dodržovanou v délkách i čase, je u širokých diváckých vrstev nejoblíbenější způsob uvádění programu a současně ideálně vyhovuje programátorům. Mnohotvárnost života a tím i televizního programu se však staví úspěšně v cestu tomu, aby tyto uniformující směry dosáhly nezdavé míry. Z našich čísel vyplývá, že z celkového počtu vysílaných pořadů připadalo na rigórně jednotné z hlediska času a s periodicitou minimálně týdenní v průměru necelých pět procent, přičemž u jednotlivých programů: DFE 2 10 %, DFE 1 8 %, BBC-1 7 %, BBC-2 a ZDF 6 %, naproti tomu u ČST a PTV jen 1 až 2 %.

9. KOORDINACE DVOU PROGRAMŮ

Vybrali jsme programy pro své srovnání tak, aby tvořily pět dvojic; čtyři z nich jsou vždy prvním a druhým programem téže společnosti, pátý je ukázkou dvou programů na sobě nezávislých, jejichž komplementace je jen velmi volně zajišťována zákonnými opatřeními. Získali jsme tak možnost získat celou řadu zajímavých poznatků, z nichž některé by možná stály později (podle problémů, na něž bude rozvoj druhého programu u nás narážet) za prohloubení.

9.1. Vlastní a společné pořady na dvou programech

Protože smyslem zřízení druhého programu je poskytnout divákovi volbu ze dvou možností, neměl by první a druhý program vlastně nikdy vysílat současně stejný pořad. Přesto k tomu dochází u všech srovnávaných společností (i mezi konkurenčními ARD a ZDF) - jenže v míře velmi odlišné :

program	podíl pořadů v procentech :	
	samostatné	společné
ČST 1	96	4
2	77	23
PTV 1	92	8
2	83	17
DFP 1	91	9
2	73	27
ARD	67	33
ZDF	69	31
BBC-1	100	0,1
2	100	0,3
celkový průměr	85	15

Příčiny, proč se někdy vysílá na obou programech současně ^{x)} týž pořad, mohou být různé, především ale ekonomické. Z tohoto důvodu ARD a ZDF praktikují v době dopolední, divácky málo frekventované, společné vysílání a setrvávají při tomto postupu asi ještě dosti dlouho. Hlavně hospodářská hlediska též vedou k tomu, že jiné společnosti (včetně ČST) mají společné některé zpravodajské relace.

k) Vyskytují se ovšem i případy, že týž pořad je vysílán na obou programech, ale s časovým odstupem. Takové případy, plynoucí výhradně z ekonomických motivů, jsou časté nejen u nás, ale i v BBC.

Zatímco simultaneita z ekonomických příčin asi bude postupně mizet, zachová se tam, kde pro ni mluví důvod druhý, totiž programová politika. Zvláště v socialistických zemích, ale nejenom zde, společnosti úmyslně zařazují některé pořady především politického charakteru na oba programy zároveň, aby neoslabovaly jejich dopad nabídkou jiné volby. Z toho důvodu se také vyskytuje jediný případ současného zařazení u BBC: šlo o čas poskytnutý politické straně k agitaci na obrazovce (obdobný případ by se v BBC mohl ještě vyskytnout při občasných velmi krátkých relacích, věnovaných různým dobročinným institucím k apelu na veřejnost).

Celkově mají všude simultánní pořady jen malý podíl na vysílání prvních programů; s výjimkou zvláštního případu ARD/ZDF se podíl pohybuje mezi nulou až devíti procenty. Na druhých programech je však u všech tří televizí socialistických zemí vysoký. Jde zřejmě především opět o důvody ekonomické, jev doprovázející první období zavádění druhého programu. Z hlediska dalšího vývoje nelze vyloučit, že snaha o zvýšení počtu hodin vysílání na druhém programu někde přechodně povede k růstu počtu dublovaných vysílání pořadů, dlouhodobě však možno očekávat, že vývoj půjde všude směrem, kterého již dosáhla BBC, tj. k naprosté odlišnosti dvou programů. Jen v socialistických zemích třeba počítat s trvalým dublováním u relací politického charakteru, zvláště budou-li mít výjimečný význam.

9.2. Časová koordinace dvou programů

Velmi markantní a statisticky snadno podchytilnou úkolkou dovednosti při řízení dvou simultánních programů je časová koordinace začátku jednotlivých pořadů. To je pochopitelně velmi důležité pro diváka, který by byl bez koordinování maten i rozhořčován při přechodu z jednoho programu

na druhý tím, že by často neviděl konec jednoho pořadu nebo začátek druhého, či musel dosti dlouho čekat, než dojde na pořad "jeho".

Náš rozbor ukázal, že v průměru bylo shody v začátcích dosaženo u 28 % pořadů na druhém programu (rozbor pochopitelně nezapočítává časy, kdy se vysílá na programu jen jednom, ani pořady vysílané současně na obou). Přitom jasně v tomto směru nejdále je televize NDR :

DFP 2	57 % začátků shodných
BBC-2	30
ZDF	25
PTV 2	15
ČST 2	14

Opět tedy zjišťujeme, jak mnoho naše televize, spolu s polskou, zaostává v těchto technicko-programových stránkách za ostatními, a to i za NSR, kde je jistě koordinace vzhledem ke konkurenčnímu vztahu ARD a ZDF daleko těžší než při řízení z jediného centra. Podívejme se proto trochu podrobněji, jak je to s tou koordinací jinde.

9.2.1. Koordinace v BBC

BBC uplatňuje systém "common junctions" - česky bychom nejspíše řekli spojnic. Jsou to předem programovými plány určené časy, kde se začátky pořadů na prvním i druhém programu kryjí. Spojnice se dosahují tím, že se programová náplň podle konkrétních titulů připravuje se značným předstihem, přičemž titíž pracovníci skupiny pro plánování programu odpovídají za obě sítě.

K předem plánovaným spojnicím dochází třikrát během večera. S odstupem času se přesný čas i počet někdy mění, ale

v podstatě platí, že k první spojnici dochází v 19,30, ke druhé ve 21 hod. (kdy začíná hlavní pořad večera) a obvykle ještě ke třetí po 20 hod. a nebo někdy po skončení hlavního programu.

V době námi konkrétně zachycené byly spojnice tyto :

pondělí	19,30	20,00	21,05	
úterý	19,30		21,05	21,55
středa	19,30	20,10	21,05	
čtvrtek		20,15	21,00	21,20
pátek		20,00	20,30	21,20
sobota	19,30	20,25		22.10
neděle	19,25	20,15		

Nedodržení je výjimečným případem, v průběhu pěti týdnů jsme je zjistili jen dvakrát (jde vždy o zařazení delšího přímého přenosu, např. slavnostní představení Aidy).

Naproti tomu dochází k dalším shodám díky pokročilé formatizaci (uzanci standardních délek podle druhu pořadu), která zahrnuje naprostou většinu studiových pořadů. Tak jsme za dobu pěti týdnů napočítali oproti pevně plánovaným 100 spojnicím ve skutečnosti případů 119. Tedy oproti nedodržení dvou plánovaných spojnic vznik jedenadvaceti jiných; ty nemusí být jen dílem náhody, resp. důsledkem formatizace, jejich vzniku může být napomoženo i při krátkodobém plánování programu, tj. při dosazování konkrétních titulů do schématu.

Ani tak vybroušený systém jako má BBC se ovšem nevyhne nedodržení plánovaných délek jednotlivých pořadů. Takových případů je však daleko daleko méně než u nás, omezují se na živé vysílání (tj. prakticky přenosy). Zvláště přísně se posuzuje překročení doby vymezené pořadu, a to nejen pro potíže vznikající se spojnicemi, ale i problémy s placením přesčasů a tehačky s odbory. Dojde-li k nim, pozdrží se začátek vysílání na druhém programu, aby se začátek zkoordinoval, byť s časovým posunem. Vyjde-li naopak pořad kratší než plá-

nováno, překryje se prázdná plocha z bohaté zásoby vycpávek; nejčastěji se času využije k uvedení upoutávek na některý chystaný program, které jsou v zásobě v nefilmované podobě. K tomu přistupuje možnost vyplnění hlasatelem, ať již v obraze či mimo obraz, na kterém se současně objeví fotografický doprovod jeho slov. (Připomínka: reklamy na BBC nejsou a tím odpadá tato možnost vyplnit nečekanou pauzu.) Někdy se dokonce plánují krátké pauzy záměrně, s cílem dosadit do nich upoutávku pro chystaný významnější pořad.

V každém případě je však v okamžiku, kdy ke spojnici došlo - ať již v době plánované či s určitou odchylkou - divák informován hlasatelem (mimo obraz) stručným sdělením: "A na druhém kanále právě v této chvíli začíná pořad....." - a to by neměl být problém zavést i u nás.

Z rozboru systému používaného BBC vyplynula jasně ještě jedna věc, která stojí za zdůraznění (platí i pro jiné televize): že totiž snaha vyhovět dvěma potřebám diváka - potřebě přehlednosti a přání atraktivního pořadu v době, kdy se nejčastěji na televizi dívá - často vyvolává neřešitelné problémy a nutí ke kompromisům. Právě ty nejpopulárnější programové druhy se totiž nejvíce vzpírají kazajce formátizace. Zatímco lze bez příliš velkých problémů zřejmě zajistit poměrně uniformní délky u zpravodajství, výuky a naprosté většiny publicistiky a dokumentaristiky, je to daleko těžší u sportovních přenosů, her divadelních i televizních, filmů, nákladných estrád a show za účasti publika. Výsledkem je, že tyto pořady (s výjimkou sportu většinou hlavní pořady večera) mají sice začátek zkoordinován s druhým kanálem, po jejich skončení se však koordinace beznadějně rozladí, často pro celý zbytek vysílacího dne. Proto také napočítáme u BBC za zmíněné období z celkem 119 spojnic plných 80 ve dvou hodinách do začátku hlavního programu, ve zbytku večera pak již jen 39. A neřešitelnost tohoto problému jistě v neposlední řadě přispívá k tomu, že (na poli dramatickém) seriál se svými standardními délkami tolik vytlačuje z obrazovky jednotlivé hry, ba někde i filmy.

9.2.2. Koordinace v DFF

Způsob koordinace dvou programů v NDR je vlastně velice jednoduchý. A celkem snadný, protože každodenně běží simultánně dva pořady na obou programech: od 18,50 do 19,00 obdoba našeho Večerníčku a od 19,30 do 20,00 zpravodajství. Délky se důsledně dodržují a stejně tak téměř bez výjimky začíná na prvním i druhém programu hlavní pořad večera ve 20,00. Stačí potom jen uhlídat, aby se dodržely délky pořadů, které mají končit v 18,49 a 19,29 a divák se může spolehnout na programový rozvrh jako na jízdní řád; ovšem jen, pokud jde o dobu od začátku večera do hlavního pořadu večera. Předtím i potom se začátky naprosto rozbíhají, nezačínají zdaleka stejně ani na témže programu, porovnáváme-li týden za týdnem a časová shoda je pak velmi vzácná a náhodná.

Tento způsob je snadno napodobitelný i jinde, vyžaduje vlastně jen disciplínu v dodržování délek stanovených vysílacím schématem a je pak zajištěna shoda začátků denně v 18,50, 19,00, 19,30 a 20,00 - tedy v dobách velké sledovanosti. Zvláště si lze cenit koordinace začátků hlavních programů a neobyčejně snadného přizpůsobení se diváckých návyků. Je ovšem jisté, že postupný úbytek společně vysílaných pořadů záležitost zkomplikuje a DFF bude muset sahat ke složitějším řešením.

9.2.3. Nekoordinace mezi ARD a ZDF

Daleko složitější jsou věci v NSR. ARD sám o sobě je sdružením devíti nezávislých společností a má hodně práce s vlastní koordinací. Souhra s ZDF je pochopitelně ovlivňována určitou řevnivostí a nemožností nařizovací. Nepřekvapuje proto, že podíl koordinovaných začátků na obou programech je

ve srovnání s DFF. sotva poloviční, zvláště když oproti NDR navíc ještě nemohou nastat automatické koordinace vždy po skončení společně vysílaného programu (protože ten existuje jen dopoledne a potom následuje vysílací pauza).

Za této situace dochází nejméně zpoloviny ke shodným začátkům zcela jasně náhodou. Pravidelné shody, opakující se každý týden objevujeme šestnáctkrát v týdnu :

tříkrát dopoledne v neděli :	10,30	11,00	12,00
čtyřikrát odpoledne :	pondělí 17,30	pátek 16,35	
	sobota 17,15 a 17,45		
devětkrát večer :	denně kromě neděle 20,15		
	neděle 19,00		
	úterý a středa 21,00		

Roztříštěnost těchto údajů pochopitelně nás přivádí na myšlenku, že i zde může jít prostě jen o shodu, jež dostává pravidelný charakter dodržováním vlastních vysílacích schémat. Zdá se tedy, že koordinace v tomto směru mezi ARD a ZDF vůbec neexistuje; ani téměř pravidelná shoda ve 20,15 nenese nějaké stopy koncepce. Jde totiž o dobu, kdy nejčastěji (opět zdaleka ne pravidelně ani na programech jednotlivě) dochází k uvedení hlavního pořadu večera. U těch však zjišťujeme koordinaci začátků jen v jednom případě ze sedmi.

9.2.4. Situace u nás a v Polsku

Viděli jsme, že BBC a DFF dokáží v rozsáhlé míře zajistit koordinaci začátků alespoň v době hlavní večerní sledovanosti. V NSR pro to chybí jedna ze dvou základních podmínek, totiž společná vůle a nařizovací moc. U nás a v Polsku chybí zase druhý předpoklad, standardizace délek. Jestliže téměř každá relace, včetně cyklických a dokonce tekových ty-

pů, jako jsou Televizní noviny, má kolísavou délku jednotlivých částí, nejsou dány podmínky pro zabezpečování shody v začátcích na dvou programech. Dochází-li k nim přesto, je to nejspíše náhoda nebo prostě spojitost se společným vysíláním téhož pořadu. Jiná studie oddělení teorie televizního programu dokonce ukázala, že jsme nechávali rozběhnout o pět minut začátky pořadů následujících po společném vysílání (reklamy běžely jen na prvním programu), což svědčilo o úplném zanedbávání něčeho pro diváka tak důležitého. Ovšem chceme-li se s tímto problémem opravdu vypořádat - a on bude s rozvojem obce diváků druhého programu, počtu vysílacích hodin na něm postupně stále důležitější a zpětně bude mít vliv i na přírůstek rodin zařizujících se na dvoukanalové sledování - nezbude než kousnout napřed do kyselého jablka stanovování a přísného dodržování délek. Začít by se mělo očividně u zpravodajských relací; jestliže to dokázali v NDR s jejich I.TN (boj se prý odehrával až na půdě ÚV SED), mělo by to jít i u nás. Budeme se přitom muset naučit citlivě rozlišit, kde je hranice mezi tvůrčí svobodou a anarchií, mezi nezbytnostmi plánování programu a byrokratickým reglementováním.

9.3. Obsahová koordinace dvou programů

Zásoba tužek, hromada papíru, hodně píce a nejvýš ještě kalkulačka - to nám stačilo, abychom za stránkami programových týdeníků objevili, jak je to s časovou koordinací dvou programů v několika zemích - a to jak vypadá nikoli úhledně přičesný obraz, který bychom snadněji získali vyžádáním vysílacích schémat, ale daleko rozčuchanější skutečnost. Daleko těžší je však získat obraz o koordinaci obsahové. I kdybychom se omezili na srovnání na bázi hlavních programových druhů, potřebovali bychom ke statistickému zpraco-

vání již strojní zpracování. A přitom - co vlastně řekne zjištění, jak často se paralelně na prvním a druhém programu objeví třeba dramatický pořad, když může jít o pořady tak odlišné, že nejde o plánovací nehodu, ale záměr? Museli bychom jít do žánrů, zapojit do spolupráce slušný samočinný počítač a připravit mu horu vstupních dat. To se ovšem zcela vymyká rámci této studie a vůbec možnostem jednotlivce. Místo úplného statistického zpracování se proto omezíme na některá zajímavá zjištění dílčí.

9.3.1. Ukázka programů zkoordinovaných časově i obsahově

Snaha zkoordinovat dva programy obsahově se pochopitelně projeví nejsilněji tam, kde byla zjištěna souhra časová. Podívejme se proto na obsahovou náplň BBC v časech, které tvoří pravidelně spojnicí :

Vys. čas :		BBC-1		BBC-2	
den	hod.	druh	min.		min.
po	19,30	komed. seriál	25	Newsroom (zprávy)	30
	20,00	Panorama (publ.)	50	zábava	30
	21,05	drama - napětí	50	náročnější hra	růz.
út	19,30	film. veselohra	růz.	Newsroom	30
	21,05	seriál - napětí	25	různé PD	50
	21,55	24 Hours (koment. zpr.)	30	náročnější film	růz.
st	19,30	seriál - western	75	Newsroom	30
	20,10	dramat. seriál	55	různé PD	50
	21,05	tv hra	růz.	filmový muzikál	růz.

št	20,15	show	45	populární PD	45
	21,00	zprávy	20	různé PD	20
	21,20	hra	růz.	show	40
pá	20,00	dramat. seriál	30	kvíz	30
	20,30	zábava	30	různé PD	růz.
	21,20	lehké PD	25	hra	30
so	19,30	show	50	zprávy	10
	20,25	napínavý film	růz.	různé PD	50
	22,10	sport. reportáž	růz.	hra na pokračování	45
ne	19,25	dramat. seriál	50	různé PD	50
	20,15	film	růz.	"	50

Místo abychom tuto tabulku doprovázeli dlouhým komentováním, doporučujeme se nad ní na chvíli zahloubat. Svědčí o dobrém vyvážení mezi programovými druhy, které jsou typické pro dobu největší sledovanosti. Vyskytne-li se ve stejnou dobu shodný programový druh, liší se vždy podstatně žánrem. Je postaráno o pestrost i kontrastnost, aniž by kontrasty měly nepříliš žádoucí charakter vážné - veselé.

Tato pečlivá příprava ovšem zároveň přináší nebezpečí, které si hned na příkladu ukážeme.

9.3.2. Ukázka ideální slalomové dráhy

V NSR říkají v odborné hantýrce "slalom" chování diváků, kteří v průběhu dne (či spíše večera) přepínají z kanálu na kanál, aby viděli co nejvíce pořadů typu, který jim vyhovuje. Pro fanoušky dramatických pořadů - a těch je jistě

hodně - poskytují dva programy BBC přímo ideální slalomovou dráhu, jak nám ukazuje večerní vysílání dramatických pořadů v průběhu jednoho týdne.

pondělí	19,05 - 19,30	BBC-1	1 detektivní seriál
	19,30 - 20,00		1 komediální seriál
	20,00 - 20,30		2 lehký dramat. pořad či PZ
	21,05 - 21,55		1 napínavá hra či seriál
	nebo: 21,05 - 22,00		2 náročnější hra
úterý	19,05 - 19,30		1 detektivní seriál
	19,30 - 21,05		1 filmová veselohra
	21,05 - 21,30		1 napínavý seriál
	21,55 - 23,30		2 náročnější film
středa	19,30 - 20,45		1 seriál - western
	nebo: 20,00 - 20,35		2 "Třicetiminutové divadlo"
	21,05 - 22,20		1 původní tv hra
nebo: 21,05 - 22,30		2 film - muzikál	
čtvrtek	19,05 - 19,30		1 komediální seriál
	20,00 - 20,50		1 napínavý seriál
	21,05 - 21,55		2 seriál - western
	21,55 - 22,40		2 hra na pokračování
pátek	19,05 - 19,30		1 komediální seriál
	19,30 - 20,20		1 detektivní seriál
	20,20 - 21,10		2 napínavý seriál nebo show
	21,05 - 21,55		1 napínavý seriál
	21,55 - 22,45		2 napínavý kratší film
	22,55 - 23,30		2 horror
sobota	19,10 - 19,55		1 detektivní seriál
	19,55 - 20,40		2 hra na pokračování
	20,40 - 22,10		1 napínavý film
	asi 23,00 - 00,30		2 "Půlnoční film"
neděle	20,10 - 21,00		1 seriál
	21,10 - 22,40		1 "Hra měsíce" či film

Teď si představme následující typ diváka, jistě nijak vzácný, jen trochu zjednodušený: má ve zvyku zapínat televizor denně v 19 hodin a dívat se do 22 hodin; když nemusí přijít den do práce nebo když následuje ještě něco, co ho láká, i déle. A má nade všechno rád dramatické pořady.

Tento náš divák ztráví u televizoru 28 hodin za týden; to není nijak nadsazeno, dívají-li se lidé v Anglii v průměru o trochu méně, plyne to z toho, že jim to přece jen sedmkrát v týdnu nevychází, jinak ale začátek a konec odpovídá běžným zvykům.

Když si tento divák bude vybírat na BBC samé dramatické pořady, uvidí jich v týdnu 26 v celkové vysílací době 23 hodin; pouhých pět hodin tedy bude z jeho hlediska promrháno diváním se na něco jiného v mezičasech, kdy ani na prvním, ani na druhém pořadu neběží seriál, hra nebo film. A to vše bez nějakého studování programových časopisů a ďábelského plánování, ale docela jednoduše: sedí před televizorem a čeká; má-li přepnout na jiný kanál, skoro vždy mu k tomu dá hlasatel impuls. A za celý týden nastane jen jednou jedinkrát případ, kdy se během pěti minut bude překrývat konec jednoho napínavého seriálu se začátkem druhého.

Kdyby si náš divák dal jen trochu práce se sledováním anoncí nebo i bez nich maličko pozměnil své návyky a zapínal televizor místo v 19,00 až při začátku prvního dramatického pořadu (čtyřikrát týdně je to rozdíl jen pěti minut, jednou deseti, ale ve středu celá půlhodina a v neděli dokonce 70 minut), zkrátí by si své "čekací doby" na pouhé dvě hodiny. Díval by se tedy týdně 25 hodin, z toho na dramatické pořady 23 a na všechny ostatní druhy programu dohromady desetkrát méně !!

I když je náš příklad přec jen trochu přitažený za vlasy, ukazuje názorně možnosti "diváckého slalomu" jako stinného jevu, doprovázejícího vybroušené formy dvouprogramové koordinace. Přimysleme si, že v Anglii je ještě další pro-

gramová nabídka ITV a napadne nás, že za takové situace veškerému úsilí televizních dramaturgií a ideových plánů hrozí, že se postupně bude stávat stále více marnou lásky snahou; divák má možnost stát se dramaturgem, plánovačem večerního programu sám sobě.

9.3.3. Krátký pohled na situaci v NDR

Je tato hrozba, o níž jsme se právě zmínili, akutní již i v NDR, kde se ukázala časová koordinace a tudíž z tohoto hlediska předpoklady pro slalomovou dráhu? A kde je rovněž navíc možnost, aby si mnoho diváků vybíralo i z pořadů západoněmeckých?

Ačkoli by to bylo jistě lákavé, věnovat se pohledu na konkurenci mezi DFF na jedné a ARD-ZDF na druhé straně, musíme mít opět na mysli již tak velký rozsah naší studie a omezit se na srovnání samotných dvou programů DFF, a to ještě jen stručně.

Až na velmi řídké výjimky končí denně ve 20,00 společný program (Aktuelle Kamera - třicetiminutové zpravodajství). Ve 20,00 současně začínající oddělený program - téměř vždy hlavní pořad večera - liší se pak takto :

pondělí	DFF 1	hraný film
	2	sport. publicistika, pak dramatický pořad
úterý	1	dramatický pořad či pestrá zábava
	2	hlavní pořad večera střídavé povahy
středa	1	sport. přenos či pestrá zábava
	2	PD, pak hlavní pořad střídavé povahy
čtvrtek	1	dramatický seriál
	2	hudební či dramatický pořad

pátek	DFF 1	publicistika - dokumentaristika (25 min.)
	2	dtto (30 - 40 min.)
sobota	1	pestrá zábava či dramatický pořad
	2	dtto
neděle	1	pestrá zábava či dramatický pořad
	2	hlavní pořad večera střídavé povahy

Jak vidět již z tohoto zjištění v nejhrubších rysech, divák DFF musí - na rozdíl od diváka BBC - sáhnout k programovým časopisům či hlášením, chce-li si vybírat ze dvou programů rozinky. Časová souhra je sice přesná, v obsahové skladbě je však daleko větší volnost, proměnnost od týdne k týdnu, tím spíše ode dne ke dni. Do jaké míry jde o záměr, či o prostý vývojový stupeň, těžko říci.

9.3.4. Kontrastnost hlavních pořadů večera v NSR

V NSR je vysílacím společností uloženo přímo ze zákona, aby ARD a ZDF místo konkurenčního boje o diváka pečovaly přiměřenou kontrastností o alternativní nabídku programu. Ve skutečnosti je litera zákona zabezpečována dohodou o náplni večerního času, která se však prakticky omezuje na hlavní pořad večera - stručné určení jeho charakteru, bez časové koordinace. V praxi to pak vypadá, jak ukazuje následující výčet hlavních pořadů večera za dobu čtyř po sobě jdoucích týdnů (6.1. - 2.2. 1968) :

datum	ARD	ZDF
so 6.1.	20,15 opereta	20,00 lidová div. hra
ne 7.	20,15 moderní opera	20,00 show
po 8.	21,00 zábavná soutěž	21,00 filmová komedie
út 9.	21,15 detekt. tv hra	21,15 detekt. seriál
st 10.	21,00 zábav.pořad-satira	21,15 div.hra(Žebr.opera)
čt 11.	20,15 tv hra - drama	20,00 zábavná soutěž
pá 12.	21,00 detekt. seriál	20,00 detekt. hra
so 13.	20,15 zábavná soutěž	20,00 napínavý film
ne 14.	20,15 hra-tragikomedie	20,00 koncert
po 15.	21,00 detekt. seriál	21,00 filmová komedie
út 16.	20,15 tv hra - drama	21,15 detekt. seriál
st 17.	21,00 detekt. seriál	21,15 tv hra - drama
čt 18.	20,15 film - kovbojka	20,00 pop-písničková soutěž
pá 19.	21,00 detekt. seriál	20,00 PD - kriminalistika
so 20.	20,15 cirkus	20,00 klasická div. hra
ne 21.	20,15 tv hra - drama	20,00 tv hra - komedie
po 22.	21,00 pop	21,00 filmová komedie
út 23.	21,00 součes. div. hra	21,15 detekt. seriál
st 24.	21,45 komed. seriál	21,15 napínavá tv hra
čt 25.	20,15 tv hra - drama	20,00 show
pá 26.	21,00 detekt. seriál	20,00 reportážní hra
so 27.	20,15 varieté	20,00 film. veselohra
ne 28.	20,15 film. veselohra	20,00 opera
po 29.	21,45 PD (váleč. tem.)	21,00 film (válečná tem.)
út 30.	21,00 tv hra - drama	21,15 detekt. seriál
st 31.	20,55 pop	21,05 tv hra - detekt.
čt 1.2.	20,15 tv hra - drama	20,00 film - kovbojka
pá 2.	21,00 detekt. seriál	20,00 detekt. seriál

Dá se říci, že aspoň u hlavních pořadů večera je tedy v naprosté většině případů (ve 22 z 28) zabezpečena kontrastnost buď růzností programových druhů, nebo žánrem. Jen ve třech případech šlo o očividné konkurování, ve dvou je divák stavěn před obtížnou volbu (nezahrnujeme-li případy kontrastu jako je typický případ napětí vs. veselí; velký počet diváků jistě stojí o obojí, ale to už nutně patří k řemeslu a jistě by bylo horší, kdyby si neměl z čeho vybrat).

Připomeňme si ovšem, že jen asi jednou za týden se počátky hlavních pořadů na obou programech shodnou. Když půjdeme dále a budeme věnovat pozornost i koncům, zjistíme, že i zde jsou řídké a náhodné případy umožňující hladké přepnutí z kanálu na kanál. Daleko běžnější je, že na jednom ještě neskončil pořad, zatímco na druhém již začíná jiný, přitažlivý pro stejný typ diváka. K tomu přistupuje veškerý ostatní program mimo hlavní pořady večera, v podstatě nekoordinovaný. Když to všechno shrneme, vidíme, že ačkoli výraz "divácký slalom" pochází z NSR, jsou tam jeho možnosti podstatně menší než v Anglii. Okolnosti zde vedou diváka spíše k tomu, aby si vybíral mezi prvním a druhým programem vždy na celý večer, přičemž o volbě rozhodne nejspíše lákavost hlavního pořadu.

9.3.5. Alternativní nabídka divákům u nás

U našich diváků je možnost volby dosud velice malá. Možnost příjmu druhého programu je omezena územně, vysílá se stále jen tři večery v týdnu. Za této situace zůstává druhá alternativa výběru něčím naprosto neekvivalentním. Nemá charakter stále možnosti, ale jen něčeho občasného a přístupného naprosto menšině. Právě proto je však důležité, aby bylo dosaženo daleko lepší koordinace než dosud; jak ukázala dosti podrobná studie, vypracovaná svého času kolektivně pra-

covníky oddělení teorie tv programu, vážne u nás více souhra časová než obsahová. Jestliže mají (někteří) diváci možnost výběru jen tři dny v týdnu, pouze ve večerní době, může v jejich myslích mít druhý program charakter výhradně doplňkový. Znamená to, že u nás se i v domácnostech s možností oboujího příjmu lidé dívají v podstatě na první program a svůj výběr podle možnosti a zálib doplňují z programu druhého - v tom případě daleko pravděpodobněji konkrétními jednotlivými pořady, než aby si řekli: v pondělí se budu dívat na první, v úterý na druhý program, ve čtvrtek na druhý. Tím důležitější potom samozřejmě je, aby při svých exkurzích do dosud tak malé říše druhého programu nenaráželi každou chvíli na zjištění, že se jim překrývají konce jednoho pořadu se začátkem druhého nebo že běží na obou programech něco typově, zároveň tak blízkého, že stojí před těžkou volbou.

Teprve až i druhý program u nás bude vysílat denně, celkem aspoň třicet hodin týdně, vznikne situace, kdy bude možno počítat s tím, že si získá stálý okruh diváků, kteří si budou vybírat hlavně z jeho pořadů a jen kvůli jednotlivým pořadům pro ně silně přitažlivým přepnou na první program. Potom vznikne situace, kdy bude na čase zpevnit obsahovou souhru při zachování již dříve vytvořené souhry časové.

Že je druhý program u nás stále ještě v plenkách, o tom není pochyb - a přitom podle věku do plenek nepatří, je už vlastně aspoň batoletem. Jenže se o to dítě nějak nestaráme a ono nám chřadne. Již druhým rokem vysíláme v nezměněném malém rozsahu, pestrost a přitažlivost nabízených pořadů spíše klesá. A není divu, když mnoho z toho nejpřitažlivějšího uzurpujeme pro program první, jakýmsi právem silnějšího. Když člověk vidá v titulcích při sledování prvního programu to již tak povědomé "vyrobeno pro druhý program ČST", napadá ho celá řada myšlenek. Například, že lidé s možností příjmu jen ČST 1 si možná myslí s lítostí, jak se to na tom druhém programu jen hemží báječnými věcmi. Nebo: vzít druhému progra-

mu serializovaného F.L. Věka znamená nejen ochudit o tento magnet druhý program, ale odsoudit prakticky k vysílání do prázdna současně na něm běžící pořady - to jest na dobu dvanacti týdnů vlastně, aspoň pokud jde o hlavní pořad večera, zmenšit počet dnů vysílání ze tří dnů v týdnu na dva. Tato slova se snad zdají být příliš trpká, ale má-li někdo proti nim námitky, nechť si vezme k ruce programový časopis a grovná si pořady druhého programu nedlouho po startu a dnes; těžko se pak ubrání pocitu, že alternativní nabídka televizního programu našim divákům nijak nerozvíjíme, spíše ve vsí tichosti pohřbíváme.

9.4. Chování diváků vůči možnostem volby

O této stránce problému je podrobněji pojednáno v jiné autorově práci^{x)}, snažící se ukázat - na základě úvah vlastních i cizích, především ale sociologické studie BBC, vycházející z důkladného výzkumu - že na chování diváků vůči alternativní nabídce nemá zdaleka vliv jen to, co televize podnikla po technické stránce: koordinaci časů, vyvážením po stránce obsahové, informováním o právě teď existující možnosti volby i jinou službou zákazníkovi. Zde uvedeme ze zmíněné studie jen heslovitě to, co má blízký vztah k pojednávané problematice.

Možnost volby je pro diváka nejen výhodou, ale také břemeno. Dříve popsany systém BBC sice přináší zákazníkovi ma-

x) Miloš Řehák "Divák a druhý program", int. materiál ČST, leden 1969

ximální pohodlí, vyžaduje od něho minimum úsilí, to však platí jen pro vztah prvního a druhého programu BBC. Skutečné fluktuování z kanálu na kanál se však v Anglii projevuje především mezi BBC-1 a ITV, a mezi těmi neexistuje ani koordinace, ani podávání informací divákovi, jen boj, zmírněný zákonnými ustanoveními ještě méně než v NSR. V podstatě je tedy pro diváky i v těchto zemích využití možnosti volby spojeno s určitým úsilím a řadou nepříjemností. Znamená to nejen předem se informovat o všech nabídkách (s výhradou, že pevnost a přehlednost schématu do té míry umožní trvalou mechanickou orientaci, že divák bez čtení ví, že v určitou dobu může pravidelně očekávat "svůj" pořad - většinou seriálového druhu); znamená to také v průběhu divání se na televizi sledovat hodiny, nezmeškat dobu, kdy mám v plánu přepnout na jiný kanál. Druhou alternativou je něco ve skutečnosti jistě daleko běžnějšího, totiž zkusmé přepínání na jiný kanál či kanály ve chvíli, kdy mě program běžící na kanálu dosud mnou sledovaném přestal lákat. Takové počínání (spojené s nepříjemností sledování útržků pořadů a degradujícího televizi na něco zcela jiného, než co má na mysli dramaturg), je podle zmíněné studie BBC zřejmě dosti běžné, protože asi 5 % nepřetržitého sledování jednoho kanálu mělo u sledovaných diváků (mechanickým, tj. objektivním měřením) délku nejvýše pěti minut, dalších asi 10 % šest až patnáct minut, tedy ve směr méně, než činí délka celého, byť krátkého pořadu vnímaného jinak, než jako pouhý doplněk. Celkem skoro ve třetině případů činila doba divání se na jeden kanál méně než půl hodiny.

Naproti tomu u zbývajících dvou třetin činila průměrná doba nepřetržitého zapojení jednoho kanálu v průměru dvě hodiny denně (za večer, od 19,00 hod.). Z toho se dá říci, že převládajícím způsobem i v zemi s více nabídkami je sledování jediného programu alespoň po celý jeden večer. Další zjištění však naznačují, že jde o věrnost jednomu programu spíše daleko trvalejší; tak čtvrtina dotázaných odpověděla,

že se dívají "téměř výhradně" na programy ITV resp. BBC (prakticky to téměř znamená BBC-1), polovina "častěji" na ITV resp. BBC a jen 8 % "stejně". Celkově se dá dospět s použitím dalších poznatků k závěrům, že při více nabídkách má každá televizní síť svůj v podstatě stálý okruh přívrženců, kteří podle vlastních dalších zkušeností, podle "image" té které sítě, si je vyvolí prakticky nastalo, asi jako se kupují denně stejné noviny, a jen někdy podniknou exkurze ke konkurenci. I pověst určitého programu ovšem podléhá změnám, jež se projevují v pulzujících diváckých mas, k přelivům mezi hlavními konkurenty BBC-1 a ITV.

V závěrech, k nimž studie BBC dospívá, je také silně zdůrazněn faktor charakterizovatelný stručně: více programů, ale jen jeden televizor. Možnost výběru je v rodině omezována odlišnými přáními jednotlivců - přičemž na neshody obyčejně doplatí ti, kteří by si chtěli vybírat více, ti náročnější.

Po všech těchto konstatováních by se snad chtělo říci: k čemu všechno to propagování koordinace, řádu, usnadňování volby, když se většina diváků řídí docela jinými pravidly a motivy, když jsou to především lidé a jen tak trochu "diváci"? Nebylo by daleko jednodušší prostě zavést druhý program, později třeba další, snažit se, aby byl každý z nich kvalitní sám o sobě, a ostatní přenechat těm televizím nepostizitelným mechanismům a motivům?

Na to je možno namítnout:

není zdaleka jisté, že zjištění citovaná z výzkumu BBC musí mít trvalou platnost. Teprve opakování s dostatečně dlouhým odstupem času by odhalilo, zda neprobíhá proces, možná pomalý, ale přece jen směřující neodchýlně jedním směrem: k rostoucí vůli po výběru, k jinému chování se vůči rostoucí nabídce, než jaká převládá dnes. Charakteristickým jevem naší doby je přece rostoucí kvantita člo-

věkem přijímané informace - a výzkum BBC obsahuje průkazné souvislosti mezi mírou informovanosti a využitím výběru

z citovaného výběru též vyčteme pro naši potřebu zajímavá fakta : procento fluktuantů (tj. těch, kteří se dívali na jeden kanál nepřetržitě méně než půl hodiny), velmi výrazně klesá v době od 20,00 do 21,45. A to je přece doba, u níž jsme v naší studii dříve konstatovali největší stálost, přehlednost a koordinaci programu.

10. SHRNUTÍ

Každé resumé s sebou nutně nese přílišné zjednodušení, zploštění; zvláště studie tak rozsáhlá a zabývající se tak složitým komplexem zkoumaných věcí, jako naše. Právě pro značný rozsah je však závěrečné stručné shrnutí nutností, neboť jinak bychom možná pro stromy neviděli les.

Nebude však na škodu předem ještě zdůraznit relativnost hodnot, použitých měřítek. Na světě neexistuje žádná Miss Television, jejíž vzhled a proporce by byly všeobecně uznávány za vzor dokonalosti, žádná ideální skladba programu "an sich", žádný celosvětově uznávaný metr. Řekneme-li tedy v dalším například, že u nás máme velmi málo zábavných pořadů, neznamená to přísně vzato nic víc, než že jich máme málo ve srovnání s průměrem televizí v Polsku, NDR, NSR a u BBC. Takové konstátování však na druhé straně není zase tolik poznamenáno svým relativním charakterem, že by mělo příliš malou či dokonce žádnou cenu; koneckonců odpovídá celek v naší studii srovnávaných televizí jevišti pro daleko více než sto miliónů potenciálních diváků.

10.1. Profily srovnávaných zahraničních televizí

10.1.1. P T V

Na prvním programu má polská televize značný rozsah vysílání. Pro skladbu je charakteristický naprostý primát in-

formativní složky; je zde daleko nejvíce vzdělávacích pořadů přísněji formalizovaných než zbytek programu a blízcích se školním lekcím, velký prostor je dáván publicistice a dokumentaristice, přičemž vzhledem k malé průměrné délce pořadů tohoto druhu je jejich počet nejvyšší ze všech srovnávaných programů. Málo je neproti tomu dramatických pořadů, sportovních přenosů a hudebního umění. Tím je dán celkový vážný, pro masy nepřiliš atraktivní charakter. Přitom se však jeví tendence vytvářet atraktivně aspoň večery, kdy publicistika výrazně přenechává místo dramatu a pestré zábavě a na kdy se také koncentruje (v rozporu se zvyklostmi jinde) většina sportovních přenosů. Atraktivně bývá též často koncipován odpolední program zařazováním zábavných pořadů pro mladé diváky. Jinak je odpolední a noční program plně vytvářen výukou dospělých a publicistikou.

Druhý program je dosti rozvinut z hlediska celkové vysílací doby, zůstává však téměř zcela nezkoordinován s prvním a značný podíl tvoří pořady společné. Na obou programech pozorujeme jen minimální stopy důsledné periodizace; orientaci diváka v podstatě slouží jen společné titulky, ve vysílacích časech, délkách a sledu jednotlivých pořadů však neexistuje přehledný řád.

10.1.2. D F F

Z hledisek námi zjišťovaných a statisticky vyjádřitelných se DFF blíží spíše televizím v NSR resp. BBC než tele-

vizi naší a polské x). Dokazuje to :

- celková snaha o vysokou masovou atraktivnost programu (primát dramatu nad publicistikou, hodně pestré zábavy)
- nasazování publicistiky především do odpoledního času, zatímco v době hlavní sledovanosti převládají programové druhy přitažlivější - což se týká nejen večera, ale i programu po 22 hod.
- vysoký stupeň jednoty délek a stálých vysílacích časů periodických pořadů
- značný rozsah vysílání na druhém programu
- úplná souhra začátků na obou programech v době největší sledovanosti.

Celkově se DFF v mnoha charakteristikách blíží celkovému průměru našeho porovnávání více než ostatní, jako by se i tím potvrzovalo postavení NDR na hranici dvou světů. Když bychom porovnávali samotné televize německé, zaujme nás, že podíl publicistiky je v NDR nižší než v NSR, a to dosti výrazně. A že v obou státech se silně forsíruje program dramatický, s tendencí uvádět značný podíl příběhů vícedílných; zatímco v NSR však jde většinou o seriály, v NDR o několika-dílné hry s navazujícím dějem.

x) Zde jistě hraje roli i existence stálé konkurence západoněmeckých vysílačů. Pokusy čelit jí atraktivností vlastního programu jsou jistě příčinou jevu, že v NDR jako nikde jinde v takové míře pěstují na poli dramatickém skoro na běžícím páse dobrodružné, napínavé příběhy a politickou ideou. Mnohé z těchto pořadů však odhalují i slabiny tohoto řešení: pole tvorby vyplývající z tohoto receptu není dosti velké a tak se brzy obehrávají jen nové varianty v podstatě téhož příběhu.

10.1.3. A R D

Velký celkový rozsah vysílání, který je však zčásti zajišťován společně s ZDF. Když ovšem uvážíme, že naše studie nezahrnuje celé vysílání regionální, které má značný podíl, dá se říci, že se rozsahem vlastního programu blíží BBC.

Skladba programu při celkové univerzálnosti vykazuje tyto svébytné rysy :

- neobyčejně mnoho času zaujímá informativní sféra: samotné zpravodajství zabírá pětinu vysílacího času, k tomu přistupuje ještě o něco větší podíl publicistiky a dokumentaristiky
- nadprůměrný podíl zaujímá pestrá zábava, průměrný drama
- málo je zastoupeno vzdělání (po 18 hod. se neobjevuje vůbec a i jindy pořady nejvýše čtvrt hodinové), sportovní přenosy (z večerního vysílání téměř vyloučeny a bývají vesměs kratší než jinde), nepatrně je i hudebního umění (asi dva pořady měsíčně)

Masová atraktivnost programu je menší než u DFF a ZDF, nedosahuje průměru srovnávaných společností. Prudce však stoupá v době večerního vysílání a zůstává i po 22 hodině na podobné úrovni. Naproti tomu odpoledne a v podvečer je pro běžného diváka daleko přitažlivější druhý program ZDF, zatímco pořady ARD nedosahují ani atraktivnosti naší. x)

x) Atraktivněji by vyšly podvečery u ARD, kdybychom zahrnu-li i regionální vysílání, probíhající od 18 do 20 hod. V té době spolu s regionální publicistikou běží i řada kratších dramatických a zábavných pořadů, většinou seriálovou formou.

Zajímavostí je enkláva s dominující publicistikou a dokumentaristikou, vytvářená na konci týdne a zejména v neděli. V této době politická publicistika spolu s dokumentaristikou různého ražení vytvářejí většinu programu.

10.1.4. Z D F

Ačkoli vysílání vlastního programu začíná ve všední dny až na rozhraní odpoledne a podvečera, uvede ZDF neuvěřitelně velký počet pořadů - zhruba stejně jako celodenní ARD, DFF a PTV, podstatně více než my. Je to umožněno tím, že průměrná délka pořadů je kratší než jinde, proti nám skoro poloviční.

Skoro třetinu vysílacího času zaujímají pořady dramatické, většinou masově přitažlivé (a krátké) seriály. Běží naplno téměř od začátku vysílání, takže podvečery jsou u ZDF dobou nejatraktivnější nabídky (polovina času zde připadá na seriály, většinou napínavé či zábavné).

Přes primát dramatu je silně zastoupena i sféra publicistiky a dokumentaristiky, průměrně zábavné pořady. Na vše ostatní dohromady však zbývá jen 4,5 % vysílacího času (proti průměru u všech 11 %). Tak je na ZDF vidět málo sportovních přenosů (nejspíše ještě po 22 hod.), hudebního umění (spíše ještě sem tam hudební drama), vůbec se neobjevují pořady vzdělávací. A rovněž tak žádné pořady pro děti, aspoň oficiálně.

Při svém dosti svérázném charakteru je ZDF spíše konkurentem ARD než doplňkovým druhým programem. Kontrastnost se objevuje spíše v rámcových obrysech (např. u ARD atraktivně koncipovaný večer-noc, u ZDF odpoledne-podvečer), nejvýše ještě u hlavních pořadů večera. Na časovou koordinaci mezi ARD a ZDF však není pamatováno vůbec a dochází-li k ní, je to spíše důsledek vysokého stupně formalizace (hlavně u ZDF

převládají seriály.. s konstantními délkami a celkem jednoduché vysílací schéma je maximálně dodržováno).

10.1.5. B B C

Ze srovnávaných televizí, a nesporně ze všech evropských televizí vůbec, postoupila BBC směrem blízké budoucnosti vysílacích společností nejdále. Na svém prvním programu vysílá téměř celodenně, takže nabídka pořadů je proti ČST více než dvojnásobná. Je to ovšem důsledek nejen rozsahu vysílacího času, ale i daleko větší stručnosti pořadů vůbec, zejména pak dramatických a zpravodajských.

Z hlediska masového konzumenta je první program BBC nersrovnatelně přitažlivější než jiné. Nabízí se hojnost dramatických pořadů formou seriálovou i jinou, zábavné pořady dosti krátké a nijak pompézní, ale skutečně pestré a časté. K tomu přistupuje obrovský vysílací čas věnovaný sportu, z čehož pravidelný sobotní Grandstand asi nemá obdoby v nákladnosti a rozsahu. Publicistika je zastoupena velmi slabě a navíc ještě odsunována na méně významné vysílací časy (i celkově je plocha dramatických pořadů dvakrát větší než publicistiky!). Vzdělávacích pořadů je sice dosti, ale objevují se v časech považovaných za minoritní, ačkoli tematika i u tohoto druhu programu bývá u BBC dosti přitažlivá.

Důsledkem toho všeho je, že večerní program BBC-1 má nersrovnatelně větší přitažlivost než u ostatních televizí, které jsme zkoumali. Snaha pochytit a uspokojit masu diváků (motivovaná hlavně existencí ještě více o atraktivnost usilující konkurenční ITV) jde dokonce tak daleko, že v sobotu večer 93 % vysílací doby zaujímá drama (v přitažlivé formě či obsahu) a pestrá zábava. Jediné, co se vymyká z tohoto kontextu je značné množství pořadů ze sféry hudebního umění.

Tendence věnovat prostor hudebnímu umění je také to téměř jediné, v čem se podobají první a druhý program, koncipované jinak zcela odlišně. Přes občasná dušování mluvčích BBC, že druhý program nechce být kanálem pro náročného diváka, menšiny, intelektuály či jak to nazveme, ve skutečnosti tomu tak je. Dokazuje to daleko větší prostor dávány publicistice a dokumentaristice (a to i ve večerním čase), vyloučení dramatických pořadů z celé neděle, charakter dramatických pořadů samotných (velmi zřídka seriály, naproti tomu hodně náročnějších filmů a adaptací hodnotné literatury), malý podíl zábavných pořadů, zařazování všeobecně vzdělávacích pořadů do večerního vysílání. Zpravodajství je zastoupeno spíše formou publicistickou (komentáře, úvahy, interviewy, besedy) než přímých zpráv, což také více vyhovuje vzdělanějšímu, informovanějšímu divákovi. Ve shodě s prvním programem se sice poskytuje velká dávka sportu (většinou navíc, mimo rámec pravidelného vysílání, začínajícího až v 19 hodin), i zde však jsou zařazována odvětší zaujímavější spíše vyšší sociální vrstvy a tedy menšiny.

Je zde tedy mnoho náznaků, jakoby rozdíly mezi oběma programy zrcadlily v Anglii stále ještě markantní rozdíly třídní, BBC-1 se v podstatě zaměřovala na "working classes" a "lower middle-classes", BBC-2 na "upper middle-classes". Tím spíše je pak ovšem hodno pozornosti, že takto odlišený druhý program BBC se svou skladbou dosti podobá našemu prvnímu a v masové atraktivnosti jej o něco předčí.

Se zásadní kontrastností obou programů, spíše popíranou než proklamovanou, ale ve skutečnosti velmi důslednou, se pojí naprostá obsahová samostatnost (tj. nic se neuvádí na obou programech současně) a vybroušená časová souhra, dostatečná přehlednost v rysech stavby programu, přísné dodržování délek periodických pořadů i jejich vysílacích časů. Zejména po těchto stránkách se jeví výsledek bohatých zkušeností nejstarší televizní společnosti hodným pozornosti, zvláště dokážeme-li poznatky tvořivě přizpůsobit našim vlastním podmínkám a potřebám.

10.2. Naše televize ve světle srovnání

10.2.1. Základní rozdíly (tab. 53)

Tabulka 53 srovnává v základních ukazatelích programové rysy naší televize s průměrem všech do studie pojetých televizních programů. Jasně se jeví, v čem se nejvíce lišíme :

- malý rozsah vysílací doby
- vzhledem k velké délce pořadů ještě větší rozdíly v náš neprospěch co do počtu uváděných pořadů
- nedostatečná přitažlivost programu (nejmenší ze všech) vlivem malého zastoupení pořadů dramatických a zábavných; v očích jen části diváků je tato nedostatečná atraktivita kompenzována velkým počtem sportovních přenosů
- přitom atraktivnost nijak zvlášť nestoupá ve večerní době, kdy po ní diváci zvláště volají (hluboko pod úroveň všech kromě BBC-2)
- spíše více než jinde je u nás pamatováno na programové druhy tvořící jen malou část celkové nabídky (vzdělávací pořady, hudební umění, hudební drama, slovesné umění)
- orientace diváka je jen v nedostatečné míře usnadňována přehledností stavby programu, uplatňováním stejných délek a vysílacích časů většiny pořadů s denní a týdenní periodicitou
- tento stav ztěžuje časovou koordinaci prvního a druhého programu, takže diváci jsou spíše nuceni k volbě na celý večer než podle jednotlivých pořadů
- přičemž rozsah vysílání na druhém programu daleko zaostává i ze zemí, které s ním započaly ve zhruba stejné době (Polsko má týdně třikrát více pořadů, NDR 2,5krát!).

TABULKA 53:

srovnání ČST s celkovým průměrem v hlavních ukazatelích

Základna	Ukazatel	Cel. prům.	ČSN	t.j. % s cel. průměru
jak definováno v kapitole 8-1 (t.j. zahrnuje i druhý program v ČSSR, PLR, NDR a všechny druhy pořadů)	Počet pořadů týdně :			
	1. program	139	118	84
	2. program	67	21	31
	celkem	206	139	67
	% vlastních pořadů na 2. programu	80	77	97
	Koordinace začátků na dvou programech - % shody	28	14	50
	Podíl periodických pořadů v % (oba programy celkem)	85	83	98
jak definováno v kapitole 2 (t.j. bez druhých programů soc. zemí s vyloučením některých vysílacích časů a druhů programu)	Míra pravidelnosti u period. pořadů (oba programy, v %) : v době vysílání	52	29	56
	v délce jednotl. částí	77	61	79
	ve společném titulu	84	81	96
	Rozsah vysílání v týdnu :			
	hodin	48	43	90
	pořadů	87	65	79
	prům. délka pořadu	33	39	119
	Skladba programu			
	v % vysílacího času :			
	zpravodajství	15	19	127
publicistika a dokument.	25	23	91	
sportovní přenosy	12	18	150	
pestrá zábava	11	8	73	
drama a slovesné umění	27	19	78	
hudební umění a hudební drama	3	4	133	
vzdělání a výchova	7	9	128	
Masová atraktivnost programu podle hlav. program. druhů :				
% atraktivního programu celkem z toho večerní program	46	36	78	
	52	43	83	

Tuto charakteristiku, vyplývající ze srovnání v hlavních ukazatelích, doplníme dalšími pro ČST příznačnými odchylnými rysy, jak vyplynuly v průběhu provedeného rozboru.

10.2.2. Odlišnosti podle hlavních programových druhů

Dramatických pořadů jsme uvedli v týdnu průměrně jen 7, zatímco jinde 9 až 20. Tato stránka je velmi podrobně rozebrána v předchozí studii "Dramatické pořady u nás a jinde", zde se proto spokojíme jen opětným upozorněním na tuto velice zásadní odchylku a dodáme ještě, že uvedené údaje platí jen pro první program; vzhledem k pomalému rozvoji našeho druhého programu by se diskrepance z celkového hlediska projevila ještě výrazněji.

Zábavných pořadů jsme měli rovněž nejméně, 7 týdně, jinde až dvojnásobek. Protože to málo, co máme, si šetříme na nejexponovanější vysílací časy, nezbyvá na dobu mimovečerní z pestré zábavy nic. Takto nepostupuje žádná ze srovnávaných televizí, jinde se objevuje řada zábavných pořadů i v době podvečerní. Chyběly u nás zvláště formy kratší, převažovaly zábavné soutěže, estrády a jiná pódiová vystoupení vesměs značné délky.

Sportovních přenosů jsme poskytli vysoce nad průměr a za cenu značné délky skoro vždy přenášeli událost celou, bez krácení. Přitom bylo na příznivce sportu pamatováno vyváženou měrou v zimě i v létě, jen prázdniny přinesly okurkovou sezónu, která se jinde v takové míře neprojevuje. Přitom jsme ve večerním programu uváděli jen rozumnou míru sportu, takže nadprůměrná dávka přenosů potěšila zájemce, aniž příliš vadila ostatním.

Zpravodajské pořady jsou u nás v průměru delší než kdekoliv jinde. Jejich celkový rozsah koncentrujeme do jedné hlavní a druhé pozdně večerní relace, mimo večer pravidelné zpravodajství nemáme a vůbec nepoužíváme systému velice krátkých heslovitých zpráv. Méně než jinde je u nás též samostatných, zvláště anoncovaných a v pevnou dobu uváděných programových přehledů, jež též spadají do oblasti zpravodajské.

Publicistiky a dokumentaristiky jsme měli méně než jinde kromě BBC. Přitom však ji zařazujeme podstatně větší měrou než v jiných zemích do večerního vysílání, zatímco jinde (včetně Polska a NDR) ji zařazují převážně do vysílacích časů středního zájmu či minoritních.

U vzdělávacích pořadů odpovídá rozsah průměru, který je ovšem středem velkého rozpětí, od úplného vyřazení až po pravidelnou, přísně formalizovanou náplň po pět dnů v týdnu. Za zmínku však stojí, že naše vzdělávací pořady byly nejdelší ze všech.

Hudební umění a hudební drama se u nás objevovalo dosti často, srovnání s námi snese jen BBC. Přitom lze u nás pozorovat známky větší snahy o přihlídnutí k televizní specifi-ce, o televizní tvorbu na poli hudebního umění a ne pouhé přenesení událostí z hudebního světa.

Slovesné umění, s výjimkou PTV, se jinde neobjevuje vůbec či zcela sporeadicky. Nebyla zjištěna žádná obdoba našich Nedělních chviliek poezie.

10.2.3. Rozsah vysílací doby na 1. programu podle úseků týdne

Z tabulky 53 jsme viděli, že celkový rozsah naší vysílací doby na 1. programu je asi o pětinu menší než průměr.

Přitom se jeví zvláště velké rozdíly u vysílání odpoledního, tj. mezi 13 a 17 hod. V tuto dobu vysílala ČST průměrně denně (s dříve definovaným vymezením, tj. bez pořadů dětských a pro školy) jen 54 minut, zatímco ostatní programy v průměru 86 minut. Tento velký rozdíl je vysvětlitelný jen někde značným rozsahem programu pro děti u nás; hlavním důvodem je pozdější zahájení vysílání. Diference se jeví jak koncem týdne, tak v jeho průběhu, nejvíce však u dnů všedních :

odp. všední den	ČST 32 min. ost. první programy v průměru 77 min.
sobota	ČST 99 min. ost. první programy v průměru 157 min.
neděle	ČST 121 min. ost. první programy v průměru 222 min.

Nedá se jen tak říci, že by podstatně menší rozsah odpoledního vysílání u nás byl zřejmým nedostatkem; při celkově menším počtu vysílacích hodin divák nejspíše oželí dobu brzkého odpoledne, a s postupem přibývání vysílacích hodin by bylo jistě daleko účelnější pamatovat především na druhý program a nikoli na tuto dobu u programu prvního. Vše však nabývá jiného charakteru, když si uvědomíme, že ČST na druhé straně vysílala více v době noční, tj. po 22 hod. :

noc celkem	ČST 73 min.	průměr ost. programů 65 min.
před prac.dnem	63	58
v pátek	94	78
v sobotu	106	84

Zde nás totiž nutně napadne souvislost s režimem dne většiny našich občanů. Dobře víme, že u nás se dříve vstává, dříve chodí z práce a dříve spát. Náš program je však časově koncipován tak, jako by platil spíše opak. Ze shromážděných

údajů se ukezuje, že na tuto stránku daleko více myslí pře devším v NDR. x)

10.2.4. Programová skladba podle úseků týdne

Ve všech televizích (přesněji: u všech prvních či jedi-
ných programů) se silně projevuje základní trend, uvádět v
době, kdy lidé mají nejspíše tendenci se dívat, pořady o
které lidé nejspíše stojí. Atraktivita programu proto prudce
stoupá ve večerní době, ve dnech pracovního volna již dříve
a před volným dnem se udržuje až do konce vysílání. Naproti
tomu časy všedních odpolední a pozdní doba před pracovním
dnem jsou obsazovány pořady v podstatě minoritními a jen vý-
znamnější sportovní přenosy přitahují velký počet diváků.

Tímto receptem se řídí i ČST, přičemž však se projevují
tyto pozoruhodné skutečnosti :

- přitažlivost odpoledního programu a nočního (po 22 hodi-
ně) se zhruba vyrovnává průměru srovnávaných společností
- v době večerní ze ní zaostává, ačkoli se v této době u-
vede naprostá většina dramatických pořadů a prakticky
všechny zábavné
- přitom více než jinde dochází navíc ke kumulaci zvláště
přitažlivých pořadů na konec týdne

x) V tomto směru však u nás došlo v následujících letech
1969 a 1970 ke změně - zkrátila se doba vysílání po 22
hod.

důsledkem toho je, že v hrubých rysech vyjádřená masová atraktivita našeho programu ve zbývající době je zvláště nízká

což se projevuje do jisté míry i u večerních programů za celek pondělí až čtvrtek, především však v programu podvečerním, tj. mezi 17 a 19 hodinou ve všední den (zatímco dříve popsáním způsobem zhruba vyjádřená masová atraktivita celkově vyjadřuje vůči průměru zastávání ČST asi o pětinu, je atraktivita podvečerního programu ve všední dny jen poloviční !)

Když současně zjišťujeme, že naše programy začínající až po 22 hod. svou atraktivitou dosahují průměru (noc před pracovním dnem) nebo jej dokonce překračují (noc v pátek a v sobotu), nutně se opět vracíme k souvislostem s dříve zmíněným režimem dne běžného občana. Jemu by totiž spíše odpovídal na větší okruh diváků koncipovaný program podvečerní a naopak minoritní charakter pořadů po 22 hodině.

11. POKUS O ZÁVĚRY

Nese-li tato poslední kapitola v záhlaví slovo "pokus", chce tím autor studie zdůraznit, že je si zde plně vědom rizika subjektivity. Proto také místo dřívějšího "my" přechází do vyjádření formou "já".

Nejspíše mohou nastat spory o objektivnost závěrů vyvozených ze shromážděných poznatků podle toho, jak velkou důležitost kdo přisuzuje dvěma úlohám, které se v televizní praxi často dostávají do sváru, ať již skutečného či jen zdánlivého. Na jedné straně plnění úkolů ideových - politických, kulturních, vzdělávacích, informativních. Na druhé straně potřeba člověka, aby si po práci odpočinul, pobavil se. Na první pohled se zdá, že se o lano přetahují na jedné straně instituce, orgán, na druhé občan, člověk. To je však pohled příliš zjednodušený, ve skutečnosti leží oba póly v každém z nás, všichni jsme současně jedincem i částí celku, veřejnosti. Jinak by přece nebylo možné, že týž člověk, docela běžně, v zásadě uznává nutnost řekněme propogace kultury, vzdělání atd., ale teď, konkrétně, pro sebe žádá něco docela jiného. Nebo že obětavý, uvědomělý funkcionář vzplane, když se nevysílá hokej ČSSR-Kanada. Televize v každém z nás tyto rozpory vyvolává téměř na denním pořádku a intenzivněji než jindy. Již proto je její povinností, aby sama hledala harmonickou rovnováhu. Jestliže v této poslední části spíše pomáhám táhnout lano "divákovi", je to jen proto, že se podle mého názoru jeví bilance naší televize příliš v neprospěch toho, co poskytuje zábavu, napětí, rozptýlení (ale i umělecký prožitek?). Toho, co má taky svou společenskou důležitost, jako složka regenerační.

Pokud pak jde o ty programové složky, které primárně či převážně plní úkoly v zájmu veřejném, společnosti, zdá se mi, že jsou v naší televizi často plněny spíše kvantitativně a tak se často mohou zcela míjet s účinkem, podle hesla, že méně bývá více.

11.1. Rozsah celkové vysílací doby

Přesto, že rozsah vysílání na prvním programu je menší než jinde, nezdá se mi potřebné jej dále rozšiřovat. Všechny možnosti rozšíření by měly jít k dobru druhého programu, jenž by měl urychleně dosáhnout 30 hodin týdně, s rozdělením do šesti dnů. Toto volumen by měl plně tvořit vlastní (samostatný) program, pořady zeřazované simultánně s prvním programem by měly jít navíc a být spíše výjimkou, zdůrazňující význam pořadu resp., podnětu k němu.

11.2. Skladba programu podle hlavních druhů

Zvýšit vysílací plochu dramatických pořadů (tj. celku zahrnujícího hry televizní i divadelní a distribuční filmy) alespoň na 10-11 hodin týdně na prvním programu (v roce 1968 jsme měli 8, Polsko 10, NDR skoro 15), a vysílací plochu pestré zábavy asi na 5 hodin týdně (což byl v r. 1968 průměr srovnávaných televizí, my jsme měli jen 3 hod.).

Naproti tomu nejvýše zachovat, spíše mírně snížit čas vyhrazený zpravodajství (rozsah u nás v r. 1968 odpovídal BBC-1 s celkovým objemem podstatně větším) a sportovním přenosům, U zpráv by tak nebylo na úkor obsahu, ale větší stručností sdělení by bylo možno dokonce při menším vymezeném ča-

se počet relací zvýšit. U sportovních přenosů dávám v úvahu sportovní odvětví, resp. události, které nevyvolávají masový zájem, postupně přenášet na druhý program, tím poněkud odlehčit prvnímu a současně napomoci popularitě druhého. Větší podíl sportu na druhém programu by současně umožnil častější plánování souběžného programu podle zásad kontrastu.

11.3. Délka pořadů

Srovnání ukázalo, že jsme měli v průměru nejdelší pořady. Ukazují se proto rezervy (zčásti využitě již v roce 1970), jak by bylo možno uvádět více a tím dosáhnout větší pestrosti i operačních možností při programovém plánování i bez rozšíření vysílací doby. Zvláště bychom to měli mít na mysli u zpravodajských relací (zvážit, zda délka hlavních relací je nutná, zda by potřebám neodpovídalo více kratších relací, někdy jen heslovitých), u zábavných pořadů (chybí nám menší a střední formy, jež by umožnily mimo jiné dosazování odlehčujících prvků i v době mimovečerní, zesazování nedlouhých "teháků" v těsné blízkosti jiného pořadu, na němž je zájem ideový), a dramatických (ze stejných důvodů jako u zábavných; větší podíl seriálů by pro jejich obvyklou stručnost sám byl řešením, spojeným s dalšími výhodami).

11.4. Základní pojetí jednotlivých úseků dne, resp. týdne

Zachovat rozsah i charakter odpoledního vysílání, ve všední dny v podstatě minoritní s častým doplňkem sportu.

Důkladně však zvážit pojetí všedního podvečera, který je všude jinde přitažlivější pro velký počet diváků, zatímco

u nás si zachovává podobný profil minoritní jako odpoledne, ačkoli by v Československu mělo být v této době vzhledem k brzkému návratu z práce k dispozici již více potenciálních zájemců o televizní program. Stálo by za úvahu, zda by v tuto dobu nemohly vysílat již oba programy (odpovídalo by to navrhovanému týdennímu rozsahu 30 hodin na druhém) a možností diferenciací. Kdyby se ukázalo, že v tuto dobu lze získat již dostatečně velký okruh diváků, bylo by možno některé typy pořadů, nyní zasazované mezi I.TN a hlavní pořad večera předsunout na tuto dobu a tím uvést v lepší soulad s režimem dne program pozdější. V podstatě by pak koncepcí podvečerní bylo prokládání pořadů publicistické povahy v širokém slova smyslu kratšími pořady atraktivními, s možností diferenciací nejen mezi oběma programy, ale i dny v týdnu.

Večerní vysílání by nadále počítalo s hlavním masovým apelem a tudíž masovou atraktivností, přičemž by však větší počet pořadů ze sféry dramatické a zábavné umožnil snížit nadměrnou kumulaci, k níž dochází koncem týdne. Odsun některých publicisticko-dokumentaristických pořadů na dobu před I.TN by nás současně přiblížil pojetí v Polsku a v NDR (u nás připadlo 50 % vysílacích časů publicistiky na večerní dobu, v Polsku jen 28 %, v NDR 39 %). A zároveň vy takové řešení umožnilo, aby hlavní (a většinou nejpřitažlivější) pořad večera končil asi ve 21,30 či brzy potom, tj. v době, kdy většina lidí již musí myslet na zítřejší brzké vstávání do práce.

Pořady začínající po 22 hodině by potom mohly mít jako dosud minoritní charakter; před volným dnem sice přitažlivější, niž by však bylo radno vysílání příliš protahovat. A zařazují-li se dva masově atraktivní pořady, jak tomu často v předvečer volného dne bývá, měl by být přitažlivějším pro většinu diváků ten první (většinou to děláme obráceně).

Takovéto pojetí nelze ovšem realizovat bez předchozího sociologického výzkumu, který by vnesl jasno do otázek vzta-

hů mezi volným časem lidí a sklonů k jeho využití sledováním televize a přímého experimentu (např. zkusmé zavedení u jednoho dne v týdnu, napřed s jediným programem, pak s oběma).

11.5. Zpevnění řádu u periodických pořadů

Komplex otázek, jímž se zabývají kapitoly 8 a 9, u nás čeká na zásadní řešení. Naše studie naznačila, že vyspělé televize, a nejen v zemích kapitalistických, jdou cestou, která prakticky znamená detailní rozpracování vysílacích schémat a jejich přísné dodržování. I u nás tyto otázky nabývají na významu vznikem a postupným rozšiřováním druhého programu, nejsou však nedůležité ani při existenci programu jediného. Stačí si uvědomit, že konzum televizního programu se u nás výrazně koncentruje na poměrně krátkou dobu dvou až tří hodin denně, v době mezi 19 a 22 hod. (koncentrace je ještě větší, než třeba v NSR nebo Anglii, nemluvě o USA). Zvláště v této době je proto třeba hospodařit s časem na obrazovce jako se šafránem, a proto právě tuto dobu také jiné televize nejpřísněji formalizují. U nás je to navíc čas, kdy běží simultánně oba programy. Domnívám se proto, že i u nás by měly být délky pořadů zařazovaných od 19,00 hod. (možná i o něco dříve, záleží to na plánovitějším pojetí podvečerní doby) až do hlavního pořadu večera přesně stanovovány a dodržovány. Přitom by mělo být pamatováno i na styčné časy prvního a druhého programu a v době, kdy se taktó začátky na obou programech sejdou, na hlasatelskou informaci divákům o možnosti dalšího výběru.

V této souvislosti by měla být stanovena jednotná, pravidelná doba začátku hlavního (a obvykle i nejpřitažlivějšího) pořadu večera. Jako optimální se jeví 20,00 hod., shodně s NDR, kde se to stalo naprostým pravidlem. Je to čas,

kdy je pro televizi k dispozici již neprostá většina zájemců (1 žen, jimž denní práce končí později než mužům); hlavní pořad by přitom končil skoro vždy před 21,30 hod., což je pro většinu lidí přirozená mez vzhledem k režimu dne. (Možno vlastně říci, že navrhovaným směrem se v poslední době u nás již vývoj ubírá, ne však dosti důsledně a hlavně se málo dělá pro souhru obou programů.)

O B S A H

Č Á S T D R U H Á

	str.
8. PEVNOST A PŘEHLEDNOST PROGRAMOVÉ SKLADBY	4
8.1. Podklady pro rozbor	6
8.2. Srovnání celkového počtu vysílaných pořadů	7
8.3. Srovnání podle vysílací doby	8
8.4. Periodické a jednorázové pořady	12
8.5. Podrobnější pohled na periodické pořady ..	15
8.5.1. Společný titul	16
8.5.2. Shoda v začátcích	18
8.5.3. Shoda v délkách	19
8.5.4. Pořady vysílané denně	22
8.5.5. Pořady vysílané týdně	24
9. KOORDINACE DVOU PROGRAMŮ	25
9.1. Vlastní a společné pořady na dvou programech	25
9.2. Časová koordinace dvou programů	27
9.2.1. Koordinace v BBC	28
9.2.2. Koordinace v DFF	31
9.2.3. Nekoordinace mezi ARD a ZDF	31
9.3.3. Krátký pohled na situaci v NDR	38
9.3.4. Kontrastnost hlavních pořadů večera v NSR ..	39
9.3.5. Alternativní nabídka divákům u nás	41
9.4. Chování diváků vůči možnostem volby	43
10. SHRNUTÍ	47
10.1. Profily srovnávaných zahraničních televizí ..	47
10.1.1. PTV	47
10.1.2. DFF	48
10.1.3. ARD	50
10.1.4. ZDF	51
10.1.5. BBC	52
10.2. Naše televize ve světle srovnání	54
10.2.1. Základní rozdíly	54
10.2.2. Odlišnosti podle hlavních programových druhů	56
10.2.3. Rozsah vysílací doby na 1. programu podle úseků týdne	57
10.2.4. Programová skladba podle úseků týdne	59

	str.
11. POKUS O ZÁVĚRY	61
11.1. Rozsah celkové vysílací doby	62
11.2. Skladba programu podle hlavních druhů	62
11.3. Délka pořadů	63
11.4. Základní pojetí jednotlivých úseků dne, resp. týdne	63
11.5. Zpevnění řádu u periodických pořadů ...	65

TABULKA 53:

Srovnání ČST s celkovým průměrem v hlavních ukazatelích	55
---	----

Miloš Řehák

SKLADBA PROGRAMU U NÁS A JINDE - II

První a druhý program Československé televize ve srovnání s NDR, Polskem, NSR a anglickou BBC

EDICE ČS. TELEVIZE řada I., svazek 47

Vydal studijní odbor Čs. televize

Určeno pro vnitřní potřebu

Šéfredaktor: PhDr. Jaroslav Břílek

Redaktorka: Jana Jandová

Odevzdáno do výroby v srpnu 1972

Tisk: ST 17-2960-72